

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/242599,Rafal-Sierchula-Wyklety-w-Wielkopolsce-Szkie-biograficzny-pod-pulkownika-Andrzeja.html>
20.05.2026, 23:13

Rafał Sierchuła: Wyklęty w Wielkopolsce. Szkic biograficzny podpułkownika Andrzeja Rzewuskiego (1895-1946)

20 maja 1946 r. zginął tragicznie ppłk. Andrzej Rzewuski „Przemysław”, „Hańcza”. Ten wybitny oficer, dowódca największej antykomunistycznej organizacji konspiracyjnej w Wielkopolsce podczas powstania antykomunistycznego lat 1944-1956, wciąż pozostaje postacią nieznaną szerszej publiczności.

[Armia Krajowa](#) [Konspiracja](#) [Podziemie antykomunistyczne](#) [Polskie wojsko](#) [Powstanie Warszawskie](#)

20.05

Znaczenie jego działań wojskowych w Poznańskim, śmiało można przyrównać, mając świadomość odmiennych realiów, do roli gen. Józefa Dowbora-Muśnickiego w trakcie powstania wielkopolskiego.

Długa droga do wolnej Polski

Urodził się 31 października 1895 r. w Aschabadzie (Turkmenistan) jak syn Stefana, emerytowanego oficera armii rosyjskiej, i Wiery z d. Ślusarenko. Służbę wojskową w armii rosyjskiej rozpoczął w Korpusie Kadetów we Władykaukazie, a następnie kontynuował ją w Szkole Artylerii w Petersburgu. Po jej ukończeniu został przydzielony do 2. Kaukaskiego Moździerzowego Dywizjonu Artyleryjskiego. W czasie I wojny światowej od czerwca 1915 r. do maja 1917 r. walczył z Niemcami na froncie rosyjskim.

W maju 1917 r. otrzymał urlop i wyjechał na Kaukaz, tam zastała go rewolucja. Jako przeciwnik bolszewików, walczył z nimi na Kaukazie i nad morzem kaspijskim. Od lutego do kwietnia 1918 r. służył w Dagestańskim Konno-Artyleryjskim Dywizjonie, a po jego rozwiązaniu został instruktorem artylerii w Dagestańskiej Milicji Narodowej. W jej szeregach walczył do sierpnia 1918 r., kiedy to Górny Dagestan zajęła Turcja. Został wtedy aresztowany, a później zwolniony z niewoli.

Następnie udał się do Piotrowska (obecnie Machaczkała), gdzie wstąpił do oddziałów antybolszewickich gen. Łazara Biczerałowa. Po zajęciu Noworosyjska przez bolszewików, ewakuował się przez Teodozję do Lwowa, a następnie do Warszawy, do której dotarł 3 lipca 1920 r. Podczas wojny polsko-bolszewickiej pełnił funkcje wywiadowcy zafrontowego na odcinku Łuniec - Stołpce.

Służba moja była pasmem ciężkiej pracy i walki z kłamstwem

Chcąc kontynuować służbę wojskową, przeszedł pozytywnie weryfikację 16 czerwca 1921 r. przed Oficerskim Trybunałem Orzekającym i jako porucznik artylerii został przyjęty do korpusu oficerskiego Wojska Polskiego, ze starszeństwem na 1 czerwca 1919 r. Początkowo przydzielony do 4 pac., a następnie do 10 pal i awansowany do stopnia kapitana ze starszeństwem na 1 lipca 1923 r. W tym okresie ożenił się 22 marca 1924 r. z Tatianą Bejdeman, z którą miał córkę Halinę. Od 21 października 1925 r. pracował w szkolnictwie wojskowym jako instruktor i wykładowca

artylerii. Od 1930 r. wykładał topografię w centrum Wyszkozenia Artylerii w Toruniu.

Swoją pracę tak oceniał po latach:

„Służba moja była pasmem ciężkiej pracy i walki z kłamstwem, fałszem, hochsztaplerstwem i obłudą. (...) Dla przełożonych i kolegów o lekkim traktowaniu swych obowiązków byłem zawsze solą w oku. Stąd mimo wybitnej opinii i osiągnięcia nieraz rzeczy uważanych dotąd za nieosiągalne moje postępy awansowe były niskie. (...) Piłsudczycy (...) słusznie zresztą nie uważali mnie za swego i wciągnęli na czarną listę, która zamknęła mi awanse. Trzeba było śmierci Piłsudskiego i gwałtownego zapotrzebowania na szkolonych oficerów artylerii, by Rydz-Śmigły raczył mnie z kupy rupieci wyciągnąć i zrobić majorem, lecz opinii »buntownika« i wroga sanacji nie zmieniono, zresztą całkiem słusznie”.

W 18 marca 1932 r. kpt. Rzewuski otrzymał za zaangażowanie na polu wyszkolenia wojska Srebrny Krzyż Zasługi, a awans na majora w 1936 r. U progu wojny został dowódcą III dywizjonu 25 pal.

[Czytaj artykuł Rafała Sierchuły Wyklęty w Wielkopolsce. Szkic biograficzny podpułkownika Andrzeja Rzewuskiego \(1895-1946\) na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Armia Krajowa, Konspiracja, Podziemie antykomunistyczne, Polskie wojsko, Powstanie warszawskie

Artykuł

Pptk Andrzej Rzewuski

/1895-1946/

ps. „Hańcza”

ostatni komendant Okręgu Poznań Armii Krajowej
Uczestnik wojny polsko-bolszewickiej. Służył zawodowo w Wojsku Polskim. Był wykładowcą w Centrum Wyszkożenia Artylerii w Toruniu. Uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r. W lutym 1940 r. został zaprzysiężony do Związku Walki Zbrojnej (ZWZ), następnie przeszedł do organizacji Komenda Obrońców Polski i został jej komendantem. W 1942 r. objął funkcję inspektora Inspektoratu Rejonowego Armii Krajowej (AK) Lublin. W powstaniu warszawskim był dowódcą 3. Kompanii Batalionu „Miłosz”, walczącego w Śródmieściu. W styczniu 1945 r. objął stanowisko komendanta Okręgu Poznań AK i brał udział w walkach o Cytadelę w 1945 r. w Poznaniu. W maju 1945 r. stworzył Wielkopolską Samodzielną Grupę Ochotniczą „Warta”. Była to antykomunistyczna organizacja, skupiająca w większości byłych członków poznańskiego Okręgu AK. W listopadzie 1945 r. został aresztowany przez Urząd Bezpieczeństwa (UB) w Poznaniu. Wysyłane przez niego z więzienia grypsy zostały przechwycone przez UB i wykorzystywane w działaniach operacyjnych. Po odkryciu przez niego tego faktu, podejmował w więzieniu kolejne próby samobójcze. Próba podjęta 20 maja 1945 r. okazała się skuteczna.

Fotografia ze zbiorów IPN

**ARMIA
KRAJOWA**

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

Oddział w Poznaniu

Podpułkownik Andrzej Rzewuski na plakacie z serii prezentującej sylwetki członków Armii Krajowej z Wielkopolski